

Strategie hospodářské politiky a udržitelnost veřejných financí
Seminář Ministerstva financí, Smilovice, 3.5.2005

Vyplatí se pracovat? Analýza pastí nezaměstnanosti a neaktivity

Kamil Galuščák, Česká národní banka

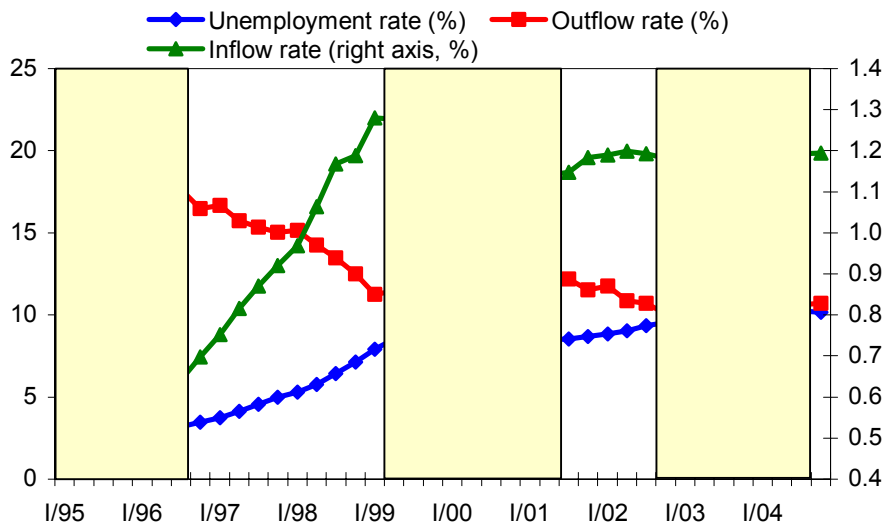
Jan Pavel, Ministerstvo financí ČR

Prezentace obsahuje předběžné výsledky projektu České národní banky č. D2/2005 „Distribution of Marginal and Average Effective Tax Rates.” Interpretace výsledků se nemusí shodovat s názory ČNB ani MF ČR.
Citace jen se souhlasem autorů. Korespondenční adresa: Kamil Galuščák, e-mail: kamil.galuscak@cnb.cz, tel. 224414580.

Úvod I

- Výrazné zvýšení míry nezaměstnanosti ve druhé polovině 90. let, problém s odtoky z nezaměstnanosti
- Nezaměstnanost následuje cyklus, ale nevrací se na původní hodnoty (hystereze)
- Pasti nezaměstnanosti: evidence OECD (METR, AETR, NRR), indikátory motivace k práci (make-work-pay)
- Jaká je distribuce indikátorů, vyhodnocení účinnosti navrhovaných reforem.

Unemployment and the business cycle

Note: Seasonally adjusted registry data on the unemployment rate and on the rate of inflow into and outflow from unemployment. Shaded areas denote periods of expansions as observed between the turning points in the cyclical component of the gross domestic product in constant prices. The cyclical component is derived using the Band-Pass filter.

Úvod II

- Průměrné efektivní daňové sazby (AETR)
- Mikrosimulace čistých příjmů domácnosti
- Rozdělení a determinanty čistých nahrazovacích poměrů (NRR)
 - simulace přechodů: E -> U (s podporou)
E -> U (bez podpory)
U -> E (2/3 průměrné mzdy)
- Vysoké hodnoty AETR, NRR: nízká motivace pracovat
- Jak se změní AETR a rozdělení NRR po zavedení reforem

Metodologie I

- AETR: jaká část dodatečného příjmu při přechodu z nezaměstnanosti do zaměstnanosti je zdaněna se započtením dávek:

$$AETR = 1 - \frac{\Delta y_{net}}{\Delta y_{gross}} = 1 - \frac{y_{netIW} - y_{netOW}}{y_{grossIW} - y_{grossOW}},$$

- Příjmy ostatních členů domácnosti se nemění, AETR na nich nezávisí.
- Předpokládáme předchozí mzdu ve výši $2/3 AW$.

Metodologie II

- NRR: podíl čistého příjmu domácnosti ve stavu bez práce a čistého příjmu domácnosti, když osoba pracuje (NRR závisí na příjmu ostatních osob v domácnosti):

$$NRR = \frac{y_{netOW}}{y_{netIW}}$$

- Zaměstnaní: simulace přechodu do nezaměstnanosti (s podporou nebo bez podpory)
- Nezaměstnaní: simulace přechodu do zaměstnání (předpokládáme 2/3 průměrné mzdy)
- Simulujeme i čisté příjmy v pozorovaném stavu, tj. čítec i jmenovatel

Metodologie III

- Mikrocenzus 2002
 - „čisté“ domácnosti (definice OECD)
 - zaměstnanci, nezaměstnaní, neaktivní; ve stejném stavu po celý rok
 - 3401 jednotlivců (osoby v čele domácnosti nebo partneři) z 2078 domácností
 - hrubé mzdy a dávky v nezaměstnanosti z dat
- Simulace 2002 a reforem (měsíční údaje)
 - pojistné, daň z příjmu
 - podpora v nezaměstnanosti, rodičovský příspěvek, přídavky na děti, příspěvek na bydlení, sociální příspěvek, dávky sociální péče

Metodologie IV

- Reforma I
 - sleva na dani za dítě
 - nižší dávky sociální péče (skrze úpravy životního minima)
 - ostatní dávky jako v roce 2002
- Reforma II
 - rovná daň
 - negativní daň nahrazuje podporu v nezaměstnanosti, přídavky a dávky sociální péče
 - ostatní dávky jako v roce 2002

	<u>2002</u>	<u>Reform I</u>	<u>Reform II</u>
<u>Social security contributions (%)</u>			
	12.5	dtto	dtto
<u>Tax allowances</u> (CZK per month)			
person	3170	dtto	4000
spouse*	1810	dtto	4000
dependent child	1960	--	2000
tax credit per child	--	800	--
<u>Income tax</u> (CZK per month, %)			
0-9100	15	dtto	15
9101-18200	20	dtto	15
18201-27600	25	dtto	15
27601 and more	32	dtto	15
<u>Negative income tax (%)</u>			
net household income<0	--	--	60
<u>Minimum living standard</u> (CZK per month)			
Dependent children		1 adult	2 adults
less than 6 years	1690	1500	1050
6-10 years	1890	1840	1290
10-15 years	2230	1840	1290
15-26 years	2450	2100	1480
Adult individuals	2320	2320	2320+2060
Household			
1 member	1780	--	--
2 members	2320	--	--
3 or 4 members	2880	--	--
5 and more members	3230	--	--
<u>Unemployment benefit**</u>	0.5*previous net earnings	0.5*previous net earnings	--
<u>Parental allowance</u>			
child < 4 years	1.1*MLS(i)	dtto	dtto
<u>Children benefits</u>			
I1<1.1*MLS(f)	0.32*MLS(ch)	dtto	--
1.1*MLS(f)<I1<1.8*MLS(f)	0.28*MLS(ch)	dtto	--
1.8*MLS(f)<I1<3*MLS(f)	0.14*MLS(ch)	dtto	--
<u>Housing benefit</u>			
I2<MLS(f)	MLS(hh)-MLS(hh)/1.6	dtto	dtto
MLS(f)<I2<1.6*MLS(f)	MLS(hh)-(MLS(hh)*I2)/(1.6*MLS(f))	dtto	dtto
<u>Social supplement</u>			
I2<MLS(f)	MLS(ch)-MLS(ch)/1.6	dtto	dtto
MLS(f)<I2<1.6*MLS(f)	MLS(ch)-(MLS(ch)*I2)/(1.6*MLS(f))	dtto	dtto
<u>Social assistance</u>			
I3<MLS(f) or I3R1<MLS(f)R1	MLS(f)-I3	MLS(f)R1-I3R1	--

Notes: dtto as in 2002; -- not applied

MLS(f) minimum living standard of family, MLS(f) consists of the individual part for all persons and the household part

MLS(i) minimum living standard of the adult individual
MLS(ch) minimum living standard of a child or children
MLS(hh) household part of the minimum living standard
* in 2002, spouse inactive or earning less than the basic tax allowance per person

** maximum amount 2.5*MLS(i)

I1=net earnings of both spouses+unemployment benefits

+parental allowance

I2=I1+children benefits

I3=I2+housing benefit+social supplement

Reform I

MLS(f)R1 minimum living standard of family

I1R1=0.7*(net earnings of both spouses)+unemployment benefits+parental allowance

I2R1=I1R1+children benefits

I3R1=I2R1+housing benefit+social supplement

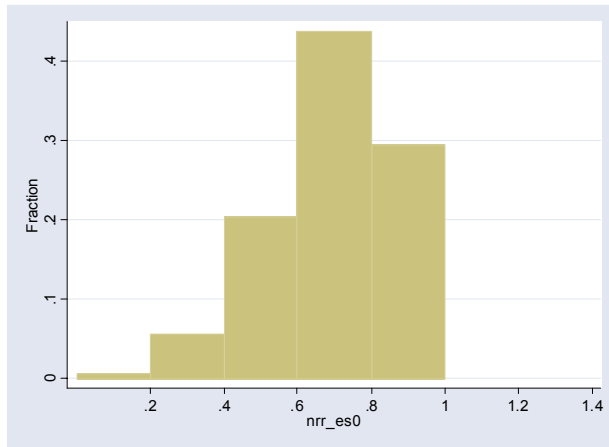
Výsledky I - AETR

- Vysoké hodnoty při nízké mzdě
- Nástupní mzda 2/3 průměrné mzdy:
 - AETR=60-70% u jednotlivců bez dětí nebo s dětmi
 - AETR=80% u párů s dětmi nebo bez dětí (jestliže druhý nepracuje)
- Malé rozdíly mezi nezaměstnaným s podporou a bez podpory
- Nízká motivace k práci u osob s nízkými příjmy, domácností s dětmi, u osob s nepracujícím partnerem nebo partnerkou, tj. NRR lepší indikátor

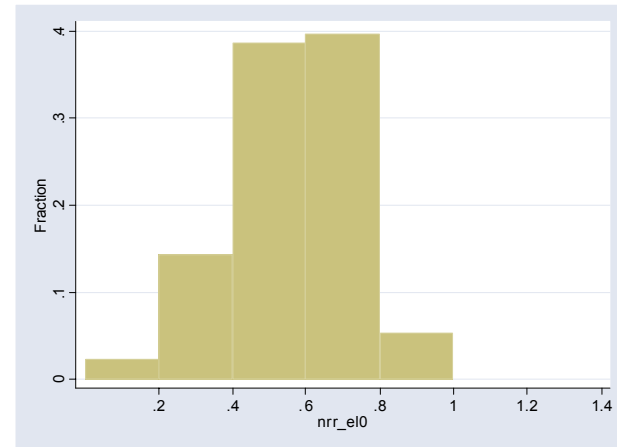
Výsledky II - NRR

I. Employed persons (E->U)

Unemployment benefits

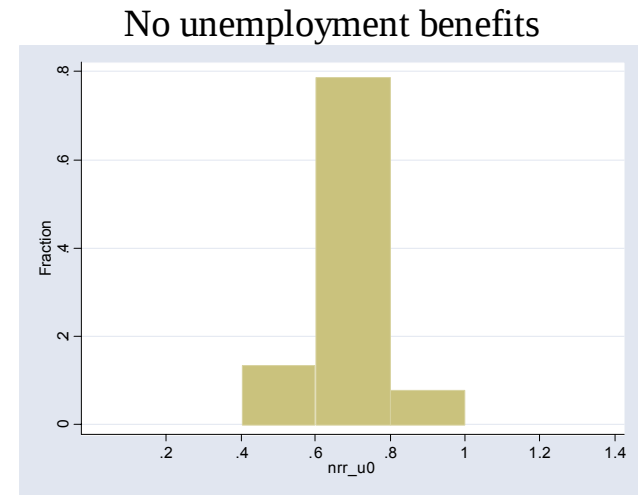
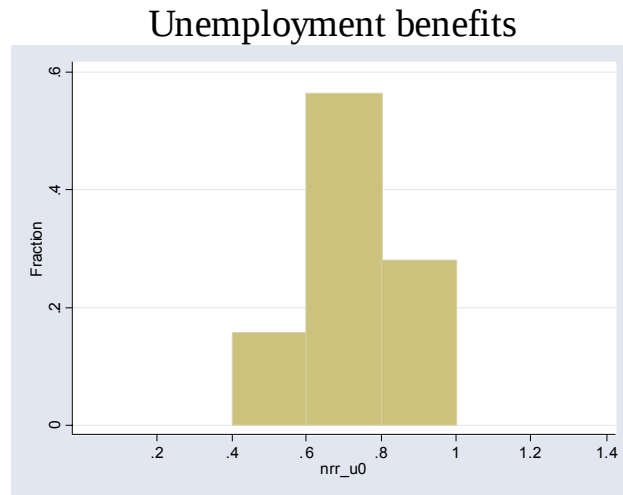
No unemployment benefits

- Motivace k práci velmi nízká u zhruba 30% zaměstnanců v případě nezaměstnanosti s podporou (NRR vyšší než 80%)
- V případě dlouhodobé nezaměstnanosti by měla polovina zaměstnanců NRR vyšší než 60% (rezervační mzda se snižuje, tj. významná bariéra)

Výsledky III - NRR

II. Unemployed persons (U->E)

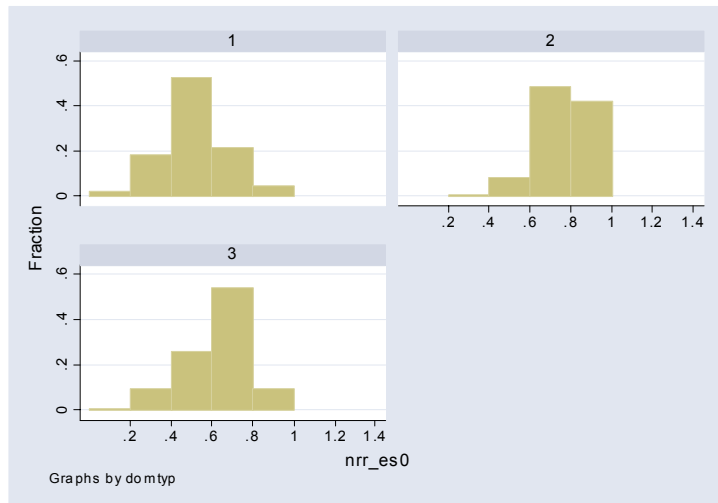

- Zhruba 30% nezaměstnaných se má s podporou téměř stejně tak dobře jako s 2/3 průměrné mzdy
- Osm z deseti nezaměstnaných (bez podpory) má NRR vyšší než 60%

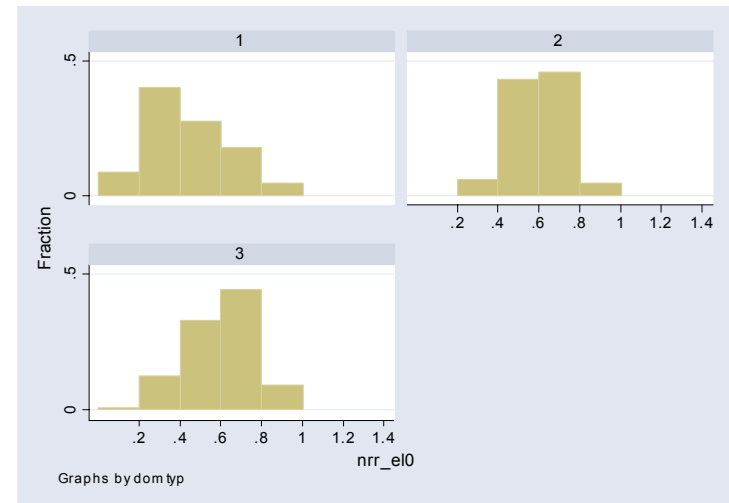
Výsledky IV – 2. osoba

I. Employed persons (E->U)

Unemployment benefits

No unemployment benefits

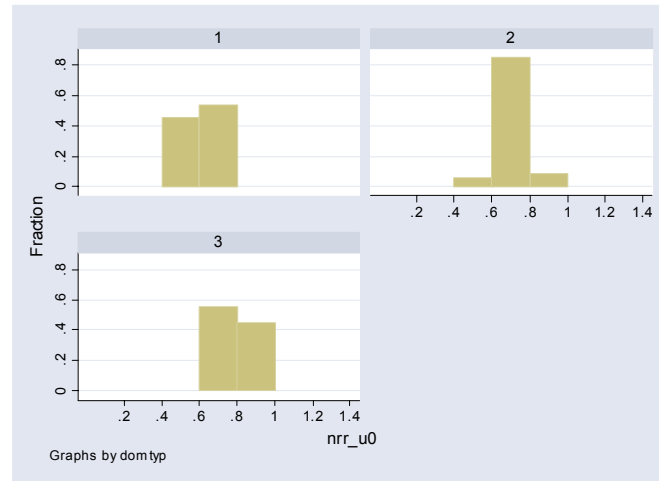

Note: 1 no spouse, 2 working spouse, 3 not working spouse

- Přítomnost 2. osoby znamená vyšší NRR
- Zhruba 40% zaměstnanců se zaměstnanou partnerkou (partnerem) by v krátkodobé nezaměstnanosti neměli motivaci hledat práci

Výsledky V – 2. osoba

II. Unemployed persons (U->E)

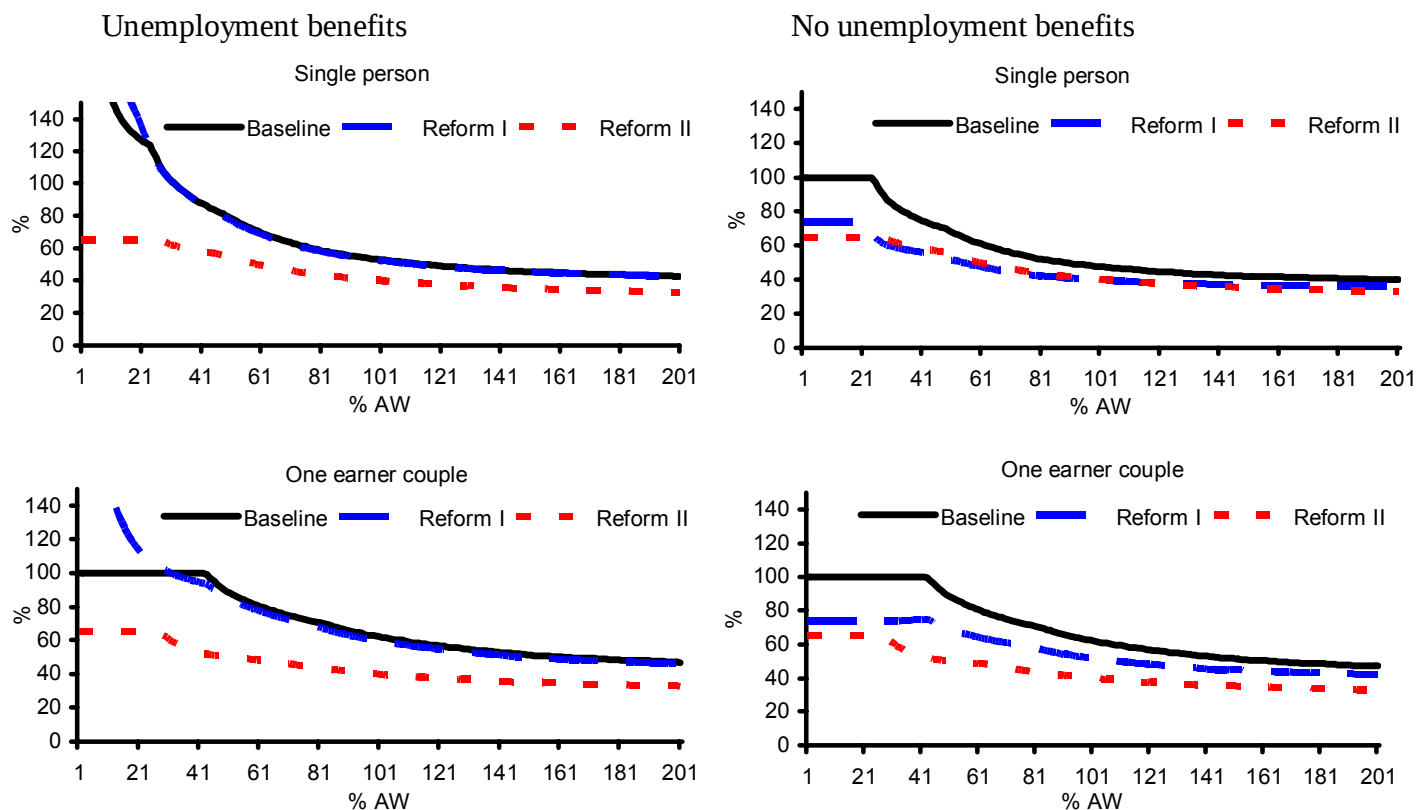
Note: 1 no spouse, 2 working spouse, 3 not working spouse

- U 40% nezaměstnaných s neaktivní 2. osobou je NRR vyšší než 80%
- Nezaměstnanost postihuje celé domácnosti

Výsledky VI – shrnutí

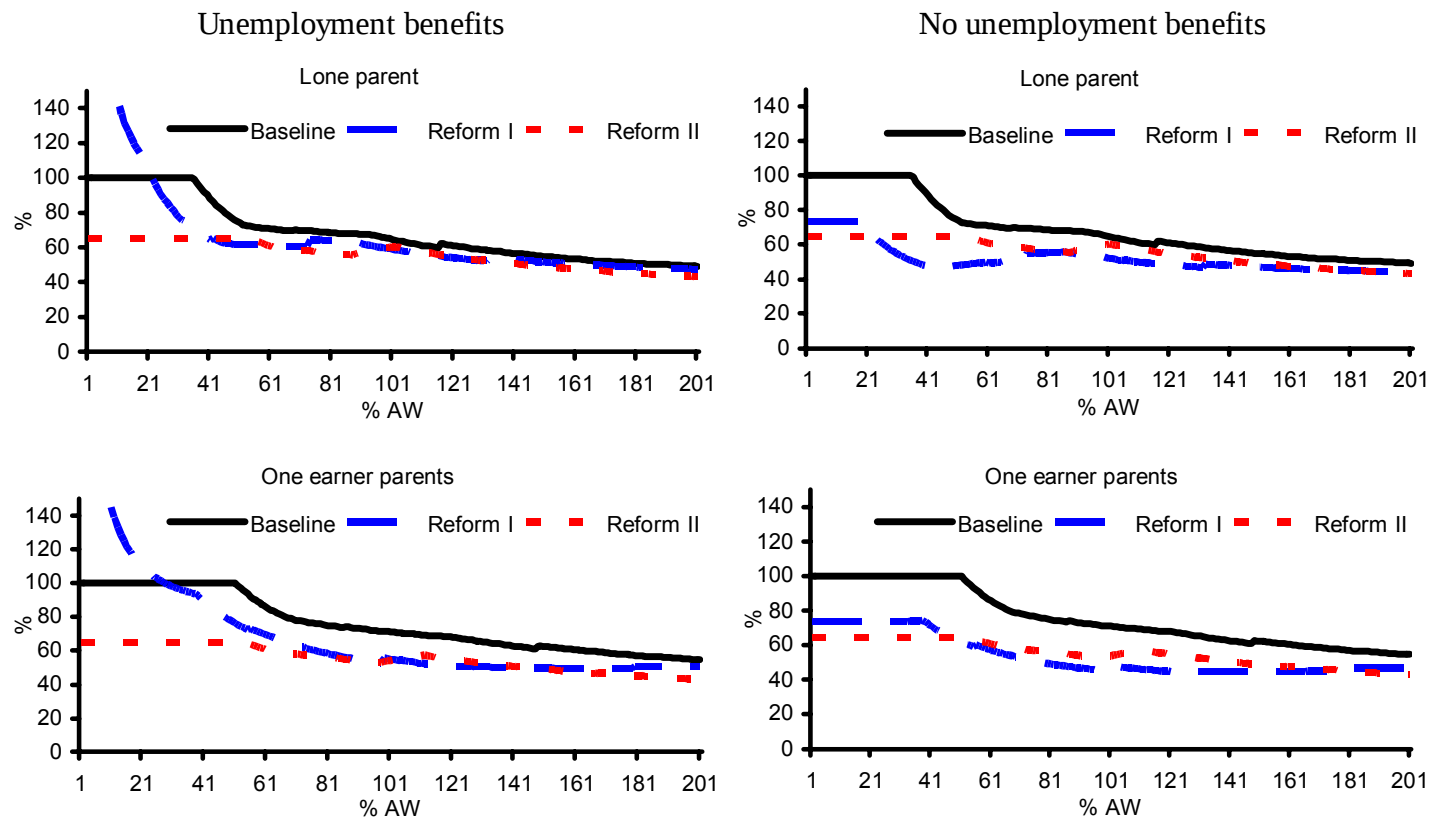
- Faktory nízké motivace k práci:
 - nízká mzda
 - domácnosti s partnerem (partnerkou)
 - domácnosti s dětmi
 - nezaměstnanost s podporou (ve srovnání s nezaměstnaností bez podpory)

Výsledky VII – reformy, AETR

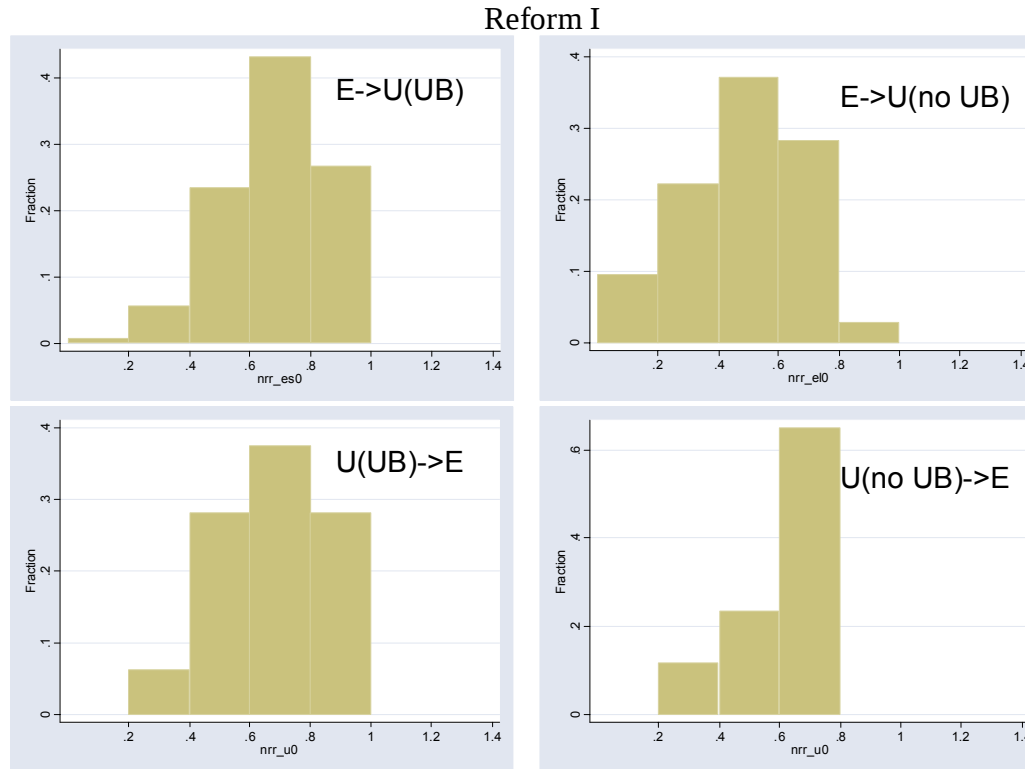
- Domácnosti bez dětí: Reforma I nesnižuje AETR u nezaměstnaných jednotlivců a nezaměstnaných s neaktivním partnerem

Výsledky VIII – reformy, AETR

- Domácnosti s dětmi: Obě reformy snižují AETR, tj. zvyšují motivaci pracovat

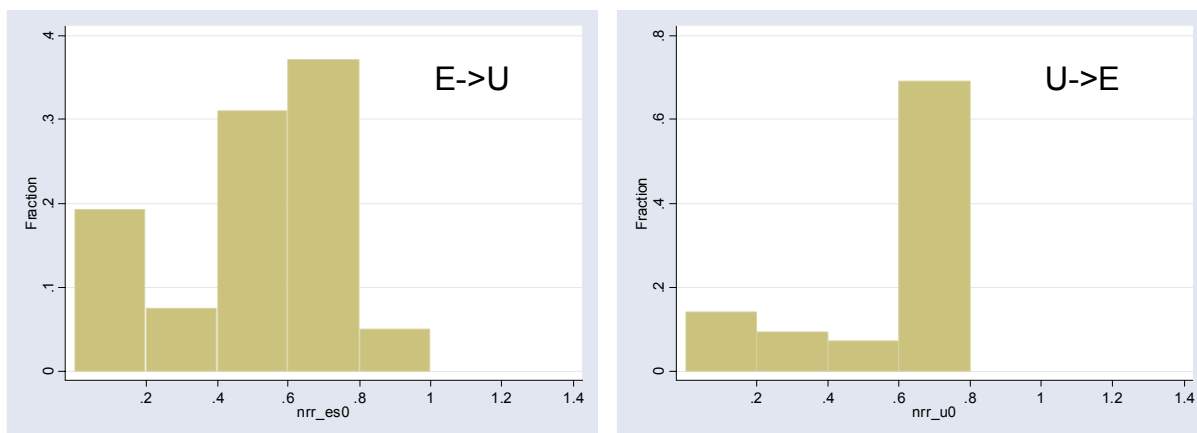
Výsledky IX – reformy, NRR

- Reforma I nesnižuje výskyt velmi vysokých NRR u krátkodobě nezaměstnaných
- Motivace k práci mírně vyšší u nezaměstnaných bez nároku na podporu

Výsledky X – reformy, NRR

Reform II

- Reforma II snižuje výskyt vysokých NRR u všech nezaměstnaných
- U obou reforem zhruba 70% (dlouhodobě) nezaměstnaných dosahuje NRR mezi 60 a 80%.
- Reforma II přináší NRR nižší než 20% (nebylo v roce 2002)

Výsledky XI – reformy, 2. osoba

- Obě reformy snižují výskyt pasti nezaměstnanosti u osob s neaktivním partnerem
- Reforma II narozdíl od Reformy I zvyšuje motivaci pracovat u zaměstnaných jednotlivců a zaměstnanců s pracujícím partnerem

Závěry I

- Vliv daní a dávek na nabídku práce, zjednodušující předpoklady (např. že nároky vznikají bezprostředně)
 - téměř 1/3 zaměstnanců může uvíznout v pasti krátkodobé nezaměstnanosti
 - téměř 1/3 nezaměstnaných se má s podporou téměř stejně tak dobře jako s 2/3 průměrné mzdy
 - 8 z 10 dlouhodobě nezaměstnaných mají nízkou motivaci hledat zaměstnání
 - zaměstnaní s pracujícím partnerem mají zvýšené riziko krátkodobé nezaměstnanosti
 - nízká motivace u nezaměstnaných s neaktivním partnerem (nezaměstnanost postihuje celé domácnosti)

Závěry II

- faktory nízké motivace: nízká mzda, partner, děti, podpora v nezaměstnanosti
- obě reformy zvyšují motivaci pracovat, avšak Reforma I nikoli u krátkodobě nezaměstnaných s podporou a bez dětí
- Reforma I nesnižuje riziko krátkodobé nezaměstnanosti u zaměstnaných s pracujícím partnerem

Závěry III

- Cílem bylo demonstrovat využití mikrosimulačního modelování v analýze pastí nezaměstnanosti a neaktivity
- Nástroj hodnocení účinnosti reforem daní a dávek na nabídku práce
- Navrhované reformy musí poskytnout všechny potřebné parametry, aby se daly vyhodnotit dopady na motivaci pracovat